

5η Δημερίδα Ιστορίας Περιβάλλοντος

«Άλλοτε η θάλασσα»: θαλάσσια οικοτοπία στις ελληνικές περιοχές

«Άλλοτε η θάλασσα», Γιώργος Σαραντάρης

«Θάλασσα: η αρχαιότητα της γεωγραφίας», Νίκος Καρούζος

Ιστορικό Αρχείο ΠΙΟΠ, 7-8 Νοεμβρίου 2019

Πέμπτη 7 Νοεμβρίου

10:00. Χαιρετισμοί οργανωτών φορέων

α΄ συνεδρία: Αρχαιότητα I

Προεδρεύει: Χαρίκλεια Παπαγεωργιάδου, Διευθύντρια Ερευνών, Αναπληρώτρια Διευθύντρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών

10:30. Τατιάνα Θεοδωροπούλου, Δρ ερευνήτρια CEPAM-CNRS (Cultures et Environnements, Préhistoire-Antiquité-Moyen Age, Γαλλικό Ίδρυμα Ερευνών), *Θαλάσσια ιστορική οικολογία στο Αιγαίο. Περιβαλλοντικά instantanés από την Αιγαιακή προϊστορία και ιστορία μέσα από τα αρχαιολογικά κατάλοιπα θαλάσσιων πανίδων*

10:45. Λίλιαν Καραλή, Ομότιμη Καθηγήτρια, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ – Daisuke Yamaguchi, υποψ. Δρ ΕΚΠΑ, *Άνθρωποι και Κοχύλια: Ένα ενδιαφέρον αρχαιολογικό παράλληλο από την προϊστορία του Αιγαίου και του Ιαπωνικού αρχιπελάγους*

11:00. Δημήτρης Σακελλαρίου, Δρ Γεωλόγος, Διευθυντής Ερευνών, Ινστιτούτο Ωκεανογραφίας, Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών, *Βυθισμένο προϊστορικό ανάγλυφο: συνεργασία γεωεπιστημών και αρχαιολογίας για την κατανόηση της σχέσης των προϊστορικών ανθρώπων με το δυναμικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον*

11:15. Αικατερίνη Κούλη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος, Τομέας Ιστορικής Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας ΕΚΠΑ, *Παράκτια έλη και πεδιάδες: πολύτιμα ιζηματογενή αρχεία για την κατανόηση των παλαιοπεριβαλλοντικών και παλαιοκλιματικών διακυμάνσεων του Ολοκαίνου και του αποτυπώματος της δράσης του ανθρώπου στο περιβάλλον*

11:30. Dawid Borowka, υποψ. Δρ Πανεπιστήμιο του Γκντανσκ (Πολωνία), Τμήμα Μεσογειακής Αρχαιολογίας-Ευφημία Αγγελή, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Πανεπιστήμιο Νότινγχαμ, *Περιβαλλοντικοί παράγοντες της θαλάσσιας εξάπλωσης των Μινωιτών*

11:45. Ερωτήσεις-συζήτηση

12:00. Διάλειμμα

β΄ συνεδρία: Αρχαιότητα II

Προεδρεύει: Μιχάλης Φέστας, υποψ. Δρ ΕΚΠΑ, Αντιπρόεδρος Εταιρείας Μελέτης Νέου Ελληνισμού (Ε.Μ.Ν.Ε. ΜΝΗΜΩΝ)

12:15. Ευγενία Γιαννούλη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Προϊστορικής Αρχαιολογίας, Διευθύντρια Εργαστηρίου Ενάλιας Αρχαιολογίας, *Η Αρχαιολογία των ακτογραμμών: Η ανάκτηση της διαχρονίας των πολιτισμών της ΝΑ Κεφαλληνίας, Ιόνιο Πέλαγος*

12:30. Ελένη Κολαΐτη, Μετ/γος Μηχανικός ΕΜΠ, MSc, PhD, *Οι αρχαίες λιμενικές εγκαταστάσεις της Αίγινας: γεωαρχαιολογική προσέγγιση και παλαιογεωγραφική αναπαράσταση*

12:45. Θεοτόκης Θεοδούλου, Αρχαιολόγος Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων, Γραφείο Κρήτης, *Η θάλασσα που καταπίνει ή αποδιώχνει τα έργα των ανθρώπων. Το παράδειγμα της Κρήτης*

13:00. Στέλλα Δεμέστιχα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου, *Το ενάλιο πολιτιστικό τοπίο της Ρωμαϊκής Κύπρου: αρχαιολογικά τεκμήρια ενός χαμένου κόσμου;*

13:15. Ερωτήσεις-συζήτηση

13:30. Διάλειμμα

γ΄ συνεδρία. Βυζαντινοί χρόνοι

Προεδρεύει: Ταξιάρχης Κόλιας, Ομότιμος Καθηγητής του «Βίου και του πολιτισμού των Βυζαντινών», Τμήμα Φιλολογίας ΕΚΠΑ

14:15. Αλκιβιάδης Γκινάλης, Δρ Βυζαντινής Ενάλιας Αρχαιολογίας (German Archaeological Institute, Department Istanbul/Austrian Academy of Sciences, Department for Byzantine Research), *Τα ποτάμια και οι διαχρονικές σχέσεις τους με τη θάλασσα: ο λιμένας ως στοιχείο ένδειξης της ιστορικής αλλαγής του παραθαλάσσιου περιβάλλοντος*

14:30. Μαρία Λεοντσίνη, Κύρια Ερευνήτρια ΙΙΕ/ΕΙΕ, *Ακτογραμμές, θαλάσσιο και νησιωτικό περιβάλλον: Οι ναυτικοί στο Αιγαίο Πέλαγος κατά τη μέση βυζαντινή εποχή*

14:45. Διονύσης Μουρελάτος, Δρ Βυζαντινής Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ, *Κατοικώντας σε έναν παραθαλάσσιο οικισμό στην παλαιοχριστιανική Κω. Το παράδειγμα της Αλάσαρνας*

15:00. Ερωτήσεις-συζήτηση

15:15. Διάλειμμα

δ΄ συνεδρία. Διαχρονικές προσεγγίσεις

Προεδρεύει: Ταξιάρχης Κόλιας, Ομότιμος Καθηγητής του «Βίου και του πολιτισμού των Βυζαντινών», Τμήμα Φιλολογίας ΕΚΠΑ

15:30. Εύη Μικρομάστορα, Αρχαιολόγος ΜΑ, *Σαλαμίνα, παράκτια δραστηριότητα από την Αρχαιότητα έως σήμερα. Μια νέα περιβαλλοντολογική προσέγγιση*

- 15:45.Κώστας Βουδούρης, Αρχαιολόγος MSc Προστασίας, Συντήρησης και Αποκατάστασης Μνημείων Πολιτισμού, *Τα Τοπωνύμια «Βύσος» και «Κολοκυθιά» της Χαλάστρας (Κουλιακιάς) στο πλαίσιο της ανασύνθεσης του γεωμορφολογικού περιβάλλοντος του κάμπου της Θεσσαλονίκης: Ερμηνευτικές προσεγγίσεις.*
- 16:00.Γιώργος Κουτσακιώτης, Κύριος Ερευνητής ΙΙΕ/ΕΙΕ, *Τα Ζγόραφα ή Ζουράφα: Οι παράλληλες ιστορίες μιας βραχονησίδα*
- 16:15.Άρης Τσαραβόπουλος, Αρχαιολόγος-Μαρίνα Παπανικολοπούλου, Αρχαιολόγος, Υποψ. δρ Πανεπιστημίου Κύπρου, *Το θαλάσσιο περιβάλλον των Αντικυθήρων και των Κυθήρων και οι μεταβολές του*
- 16:30.Ε. Χαριτόπουλος, Αρχαιολόγος/αναστηλωτής, υποψ. Δρ Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Leiden, Μουσειολόγος Μουσείου Νίκου Καζαντζάκη-Μ. Δρακάκης, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο-Ε. Εληώτη, Φιλολόγος, Γενικά Αρχεία του Κράτους/Ηράκλειο-Κ. Δημητριάδου, Φυσικός-Περιβαλλοντολόγος, ΜΠΣ «Διαχείριση και Τεχνολογία Ποιότητας MSc» Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, *Δυσμενείς καιρικές συνθήκες και βιομηχανική κληρονομιά: η περίπτωση του λιμένα Ηρακλείου*
- 16:45. Ερωτήσεις-συζήτηση
- 17:00. Προβολή του ντοκιμαντέρ ***Dolphin man***, σκηνοθεσία: Λευτέρης Χαρίτος, 2017, διάρκεια: 80΄

Παρασκευή 8 Νοεμβρίου

ε΄ συνεδρία: Αλιεία και ιχθυοκαλλιέργεια

Προεδρεύει: Σοφία Ματθαίου, Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, ΙΙΕ/ΕΙΕ

- 10:00.Δανάη Θεοδωράκη, Αρχαιολόγος MA, *Προϊστορικοί και σύγχρονοι συλλέκτες οστρέων στη Βόρεια Ελλάδα. Μια εθνοαρχαιολογική προσέγγιση*
- 10:15.Βύρων Αντωνιάδης, Εντεταλμένος Ερευνητής, ΙΙΕ/ΕΙΕ, *Αλιεία, γεωργία και κτηνοτροφία σε ένα νησί 3,5 τ.χμ. Η περίπτωση της αρχαίας Δήλου*
- 10:30.Νίκος Μουρτζάς, Δρ Γεωλόγος, *Οι Ρωμαϊκές ιχθυοδεξαμενές της Κρήτης: μνημεία κατασκευαστικής τεχνικής και ακριβείς δείκτες της σχετικής μεταβολής του επιπέδου της θάλασσας*
- 10:45.Νικόλαος Αλεβυζάκης, Υποψ. δρ. Τμήμα Ιστορίας Ιονίου Πανεπιστημίου, *Αλιευτικοί κανόνες και πρακτικές στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα: οι ανεμότρατες*

11:00.Ελένη Μπενέκη, Ιστορικός ΜΑ-Τερέζα Παναγοπούλου, Αρχειονόμος MSc, Ιστορικό Αρχείο Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, *Αλιεία και ιχθυοκαλλιέργεια στη μεταπολεμική Ελλάδα*

11:15.Άρης Τσαντηρόπουλος, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Κρήτης – Ανδρομάχη Οικονόμου, Διευθύντρια Ερευνών, Κέντρο Ερέυνης της Ελληνικής Λαογραφίας, Ακαδημία Αθηνών, *Θάλασσα και πολιτιστική κληρονομιά. Πρακτικές και μετασχηματισμοί της αλιευτικής παράδοσης στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη*

11:30. Ερωτήσεις-συζήτηση

11:45. Διάλειμμα

12:00. Προβολή του ντοκιμαντέρ *Άλιμα*, σκηνοθεσία: Λουκάς Κουμπούρης - Νικόλας Παπαδημητρίου, 2017, διάρκεια: 30'

12:30. Διάλειμμα

στ' συνεδρία: Αναπαραστάσεις I

Προεδρεύει: Αγγελική Πανοπούλου, Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, ΙΙΕ/ΕΙΕ

13:15.Ασπασία Παυλοπούλου, Εξωτερική Συνεργάτης ΙΙΕ/ΕΙΕ, *Θαλάσσια όρια, ουτοπικές νήσοι και ωκεάνιες εσχατιές: κόσμοι επικινδυνότητας και κόσμοι μακαριότητας*

13:30.Κέλλυ Μαυρομάτη, Εξωτερική Συνεργάτης ΙΙΕ/ΕΙΕ, *Η θάλασσα ως διακύβευση: ναυσιπλοΐα στην ανατολική Μεσόγειο κατά την ύστερη βυζαντινή περίοδο (13ος-15ος αι.)*

13:45.Παναγιώτης Δουκέλλης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνιολογίας, *Ιστορική χαρτογραφία: από την τεκμηρίωση της πολιτικής ιστορίας στις αντιλήψεις περί φυσικών πόρων*

14:00.Κώστας Δαμιανίδης, Αρχιτέκτονας, Δρ. Ιστορίας Ναυπηγικής-Πρόεδρος Συλλόγου Φίλων Μουσείου Ναυπηγικών και Ναυτικών Τεχνών του Αιγαίου, *Τα καΐκια στα θαλάσσια οικοτοπία των ελληνικών περιοχών*

14:15. Ερωτήσεις-συζήτηση

14:30. Διάλειμμα

ζ' συνεδρία: Αναπαραστάσεις II

Προεδρεύει: Κώστας Τσιγκάκης, Ερευνητής, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, ΙΙΕ/ ΕΙΕ

14:45.Αλέξανδρος Τενεκεντζής, Μεταδιδάκτορας ερευνητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Σ.Ε.Π. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Διδάσκων ΑΣΚΤ (Ακαδημαϊκός Υπότροφος),

Δαμάζοντας τα κύματα: οι νέοι ορίζοντες της θαλασσογραφίας από την Αναγέννηση στον Ιμπρεσιονισμό

15:00.Σπύρος Μοσχονάς, Δρ Ιστορίας της Τέχνης ΕΚΠΑ-μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ, *Το τοπίο της ακτογραμμής στη νεοελληνική τέχνη: από την προβιομηχανική στη βιομηχανική εικόνα και έως την αμφισβήτησή της (1850-1980)*

15:15.Αιλιάνα Μαρτίνη, Λέκτορας Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας Ιονίου Πανεπιστημίου, *Η Κερκυραϊκή ακτογραμμή και η αποτύπωσή της σε έργα της Εθνικής Πινακοθήκης και της Πινακοθήκης Δήμου Κερκυραίων*

15:30.Φερεντίνος¹ Γ-Καραλή² Λ.-Γέραγα¹ Μ.-Παπαθεοδώρου¹ Γ.-Νικολακόπουλος¹ Κ., Χριστοδούλου¹ Δ.-Φακίρης¹ Η.- Δήμας¹ Ξ. *Εξάσκηση νέων επιστημόνων στην προστασία και την ανάδειξη της υποθαλάσσιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς με σύγχρονες τεχνικές θαλάσσιας τηλεπισκόπησης*

¹Εργαστήριο Θαλάσσιας Γεωλογίας & Φυσικής Ωκεανογραφίας, Τμήμα Γεωλογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών.

²Ομάδα Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

15:45. Ερωτήσεις

Λήξη εργασιών διημερίδας